

مختصری برض مجلس رسانند. از مقام محترم ریاست هم تقاضا کردم اجازه بدهند فرمودند باشد تا رئیس دولت در مجلس بیاید.

حالا که بخدمت پیر و گرام دولت هم با کثرت گذشت بنده خاطر محترم رئیس دولت را متوجه میکنم به بلوچستان که ۱۵ سال است بحال بی تکلیفی این قطعه زمین مانده است البته تصدیق میفرمائید بواسطه محظوراتی که در این چند سال بود بنده می توانم قبول کنم که دولت نمی توانست يك اقداماتی بکند ولی امروز بخدمت الله آن محظورات مرتفع شده و قوای دولت بخدمت الله خوبست می تواند سوق لشگری بآنطرف نماید اگرچه این ایام خود آنها متوالیاً تقاضای فرستادن حکومت و مأمور کرده اند و بنده امیدوارم این کار بمشاجره نکشد احتمال دارد آقایان فرض نمایند بلوچستان مثل يك بلوک کرمان است.

(بعضی از نمایندگان - خبر اینطور نیست)

رفت الدوله شما به بلوچستان نرفته اید هیچکدام ندیده اید بلوچستان يك زمین زرخیزی است که دولت می تواند از آنجا سالی لااقل سیصد هزار تومان مالیات بگیرد الان هم که مالیات بلوچستان باین کمی است تقریباً نقد و جنس هشتاد هزار تومان مالیات دارد ولی در این ۱۵ سال همینطور بحال بلا تکلیفی مانده و از جیب دولت رفته است و امروز مقتضی است با سرعت وسائل دولت اسباب آسایش اهالی همجوار بلوچستان و خود بلوچستان را فراهم نماید.

اهالی بلوچستان علاوه بر اینکه در این ۱۵ سال مالیات نداده اند یعنی کسی نرفته است بگیرد بنده اینطور عقیده دارم که اگر دولت حکومت و مأمورین میفرستاد و آنها هم استنکاف نمی کردند ولی امروز برای دولت مقدور است و امکان دارد با خرج کمی این زمین زرخیز ایران را بصورت آبادی بیرون بیاورد.

اینکه شاهزاده محمد هاشم میرزا بن حمله کردند نظر باین است که حالا يك بصیرتی پیدا کرده اند به کرمان ولی بنده از جنابعالی خیلی بصیرترم و چند سفر بآنجا رفته ام استدعا میکنم در این مورد هیئت دولت و مخصوصاً آقای وزیر جنگ يك توجه مخصوصی بفرمایند که این امر انشاء الله بخوبی انجام بگیرد و اسباب تشکرات اهالی کرمان و بلوچستان و نمایندگان کرمان بشود و مقصود ما بعمل آید.

رئیس - دستور روز شنبه را بنده معین میکنم بعد اگر آقایان اظهاراتی دارند چه راجع بدستور چه راجع بمطالب دیگر بفرمایند. اولاً راپورت ۱۲۶ کمیسیون بودجه راجع بودجه دربار ثانیاً بودجه معارف آقای دانش.

(اجازه)

دانش - بنده هم راجع به بودجه معارف عرض داشتم که جزء دستور شود رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - مقصود بنده هم بودجه معارف بود.

رئیس - آقای نصرت الدوله نصرت الدوله - در جواب تقاضائی که آقای وزیر خارجه فرمودند راجع باینکه در يك قسمت از بودجه وزارت خارجه که از مجلس گذشته نسبت ببعضی از اقلام آن که طرح شده است کمیسیون تجدید نظر بکند چون بنده سابقه دارم و میدانم در صورتی که وزارت خارجه این تقاضا را بکند از برای شنیدن اظهارات وزارت خارجه حاضر هستند لهذا میتوانم این تقاضای ایشان را بپذیرم رئیس - آقای شیخ رئیس (اجازه)

شیخ رئیس - آقای رفعت الدوله در ضمن نطقشان فرمودند : ما خیال میکنیم بلوچستان بلوک کرمان است و تصور کردند هر کس يك جائی نرفته از آنجا اطلاع ندارد خیر از روی جغرافیا و غیره ممکن است شخص اطلاع پیدا کند و این توهین بوکلای مجلس شورای ملی است ما همچو خیالی نکردیم و محتاج بکنایه هم نبود وزیر مالیه - بنده تقاضای فوریت آن لایحه را کردم که برای دستور روز شنبه معین بفرمائید.

رئیس - این لایحه باید به کمیسیون برود.

وزیر مالیه - بنده فوریت آن را تقاضا کردم.

رئیس - پس می فرمائید به کمیسیون نرود ؟

وزیر مالیه - بلی اگر امشب هم ممکن بود تقاضا میکردم ولی چون وقت گذشته استدعا دارم بدون مراجعه بکمیسیون در مجلس مطرح شود.

رئیس - در هر صورت چون تقاضای وجه است يك شور دارد حالا که میفرمائید به کمیسیون بودجه نرود روز شنبه تشریف بیاورید بغوریتش رای گرفته میشود. (مجلس ۳ ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

رئیس - مؤتمن الملك

جلسه ۲۴۱

صورت مشروح مجلس

یوم شنبه نوزدهم حوت

۱۳۰۱ مطابق ۲۲ رجب

۱۳۴۱

مجلس دوساعت قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید

صورت جلسه یوم پنجشنبه هفدهم حوت را آقای امیر ناصر قرائت نمودند.

رئیس - آقای سردار معظم (اجازه)

سردار معظم - در صورت جلسه که خلاصه عرایض بنده نوشته شده است در قسمت اخیر آن يك لفظ (چنانچه) قید شده است که تا اندازه ای مقصود بنده را تغییر می دهد.

بنده عرض کردم در این موقع که ناطقین محترم راجع بکردستان عطف توجه فرمودند البته امیدوارم در آتی از بذل توجه و مساعدت خودداری نفرمایند (خوب است اصلاح شود)

رئیس - آقای لسان الملك (اجازه)

لسان الملك - بنده راجع بدستور عرض دارم.

رئیس - آقای فتح الدوله (اجازه)

فتح الدوله - بنده در صورت جلسه عرضی ندارم در دستور عرض دارم.

رئیس - نسبت بصورت جلسه ایرادی نیست ؟

(اظهاری نشد)

رئیس - آقای لسان الملك (اجازه)

لسان الملك - در بیاناتی که یروز آقای سردار معظم راجع بعملیات سینتقو فرمودند خواستم تقاضا کنم اگر ممکن است توضیح دهند که محرکین او که بوده ؟

رئیس - شما فرمودید راجع بدستور فرمایشی دارید.

لسان الملك - عرض کردم در دستور عرضی ندارم.

رئیس - آقای فتح الدوله (اجازه)

فتح الدوله - بنده قبل از ورود در دستوری که قبلاً معین شده است عقیده ام این است اگر آقایان موافقت فرمایند اعتبارنامه آقای قوام السلطنه مطرح شود وبعد از تعیین تکلیف اعتبار نامه ایشان داخل دستور شویم.

در اصل موضوع هم اگر جز دستور شد اجازه فرمائید عرض دارم.

رئیس - نسبت به پیشنهاد آقای فتح الدوله مخالفی نیست ؟

(گفتند خیر)

رئیس - باید رای بگیریم - مخالفی هست یا نه.

آقای سدید الملك مخالفند.

سدید الملك - در جلسه که بنده مخالفت کردم مدرک مخالفت بنده نوشتجات و تلگرافاتی بود که درجراید دیده بود و بعد که رفتم در شعبه و بدو سیه ها مراجعه کردم دیدم موقع قانونی شکایت گذشته است و چون من هم نمیتوانم از حدود قانون خارج شوم این است که عرضی ندارم.

رئیس - آقای فتح الدوله (اجازه)

فتح الدوله - مرضی ندارم رئیس - آقای حاج شیخ اسد الله (اجازه)

حاج شیخ اسد الله - عرضی ندارم رئیس - رای میگیریم - آقایانی که نمایندگی آقای قوام السلطنه را از شهر مشهد تصویب میکنند قیام فرمایند (آقایان نمایندگانشان باستفاق قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - راجع به پیشنهاداتی که وزارت مالیه تقدیم و در باب فوریت آن بنا بود امروز مذاکره شود اگر آقایان اظهاری دارند بفرمایند مقصود آقای وزیر مالیه از این تقاضای فوریت این بوده که بدون مراجعه بکمیسیون در مجلس مطرح و يك شور شود با اینکه بکمیسیون ارجاع شده و ضمناً خواهش شود که زودتر در این باب اقداماتی نموده و زودتر راپورت خود را تقدیم مجلس دارند که تکلیف آن زودتر معین شود ؟

وزیر مالیه - مقصود از عرایض یریش بنده این بود که مطابق نظامنامه مجلس شورای ملی بکمیسیون مراجعه شده و راپورت آن به مجلس آمده و یکشور آن منتشر نشود.

رئیس - چون راجع بوجه است مطابق نظامنامه باید يك شور در آن بشود و در اینصورت تصور نمیکنم محتاج باخذ رای باشد بکمیسیون ارجاع میشود ولی ضمناً تمنا میشود راپورت را زودتر بمجلس تقدیم دارند.

راپورت کمیسیون بودجه راجع ببودجه دربار سلطنتی مطرح است.

وزیر مالیه - در خصوص دستور عرض دارم - بودجه دربار سلطنتی که جزء دستور امروز گذارده شده است چون وزارت مالیه باید اطلاعات کاملتری برض مجلس برساند و هنوز آن اطلاعات کامل بدست نیامده است لذا تقاضا میکنم از دستور امروز خارج و جز دستور فردا شود

رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی (اجازه)

شیخ الاسلام - نظامنامه داخلی مجلس شورای ملی بدولت حق داده است که لوایح را استرداد کند ولی من محض تذکر عرض میکنم آقایان اکثریت حاضر بوده اند امروز در این باب با کمال صمیمیت نسبت ببودجه دربار رای دهند و قصوری از طرف رفقای بنده نبوده است.

حالا اگر دولت يك مطلبی بنظرش رسیده است که می خواهد تحقیق کند چه عرض کنم.

مخبر - بنده هم تصدیق دارم که دولت البته محق است هر لایحه که تقدیم مجلس بشود استرداد نماید ولی باید من که مخبر کمیسیون هستم آقای وزیر مالیه را

مذکر کنیم يك لایحه که پریروز با حضور خودشان جزء دستور گذارده شده و هیچ مغالطی هم ندارد.

آقای شیخ الاسلام از طرف رفقای اکثریت خودشان اظهار فرمودند بنده هم نسبت مخبری تنها بلکه نظر باطلائی که از افکار رفقای اقلیت دارم عرض می کنم که هیچکس با آن مخالف نیست.

در اینصورت قدری برای بنده تولید اشکال خواهد شد که چرا يك لایحه جز دستور شود و مجدداً مسترد نمایند. کجای این لایحه گیر دارد نمی فهمم.

رئیس الوزراء - در اینجا سوء تفاهم نشود.

بودجه دربار سلطنتی مسترد نمیشود چون اطلاعات کاملی در خصوص آن بدست نمانده است باین جهت آقای وزیر مالیه تقاضا کردند که جزء دستور فردا گذارده شود تا اینکه اطلاعات کاملی بدست آورده بر عرض مجلس برسانند.

رئیس - بودجه معارف مطرح است. آقای شیخ الاسلام در کلیات مخالفند؟

شیخ الاسلام - بنده عریاضی دارم که ناچارم بعنوان مخالفت عرض کنم.

رئیس - بفرمائید.

شیخ الاسلام - بنده اساساً با بودجه معارف کمال موافقت را دارم و فقط تأسف از این است که در این مملکت تا بحال تقریباً و شاید صد و از عوائد به مصرف معارف میرسد و خیلی شایع که حالا اقلاً خمس یا ربع عوائد مملکتی خرج معارف شود تا ما بتوانیم به طرف سعادت پیش برویم.

چون از جمعیت اکثریت هم هستم ناچارم با اسوایح دولت موافقت کنم که از مجلس بگذرد ولی چون هم بودجه تقریباً متعلق بسال گذشته است و هم چند روزی بیشتر باخرسال باقی نمانده و هم دولتی که این لایحه را تقدیم مجلس نموده است سقوط کرده لذا عریاضی که دارم من باب تذکر عرض میکنم.

اولاً اینکه در ابتدای این بودجه در صورت خلاصه نوشته شده است که بودجه اعتباری وزارت معارف بمبلغ ۵۲۳ هزار و ۲۶۳ تومان تصویب شده بود اینطور نیست مطابق صورت ریزیکه در ذیل آن نوشته شده است ۵۷۰ هزار و ۲۶۳ تومان میشود و این مبلغ صحیح است زیرا مطابق صورتیکه از کمیسیون بودجه بمجلس آمده مبلغ ۵۹۲ هزار و ۲۶۳ تومان تصویب شد ۲۲ هزار تومان آن که راجع بکنترات معلمین خارجه بود از آن کسر شد و بقیه آن ۵۷۰ هزار و ۲۶۳ تومان میشود علی ای حال بعقیده من این مطلب اشتباه شده است که در خلاصه نوشته شده است بودجه اعتباری معارف بر طبق خبر نمرة ۱۴ کمیسیون بودجه

بمبلغ ۵۲۳ هزار و ۲۶۳ تومان تصویب گردید این قسم نیست و این يك مطلب مطلب دیگر اینكه يك چهار دیواری در سال گذشته اطراف بودجه ها گذاردیم و بعضی وزارتخانه ها هم که بودجه آنها از مجلس گذشت مطابق آن چهار دیواری عمل کردند مثل بودجه عدلیه و فوائد عامه ولی در این بودجه ۶۵ هزار و ۲۸۵ تومان از آن اعتباری که بوزارت معارف داده شده بود اضافه شده است چون این اضافه برای معارف است بنده هم حرفی ندارم ولی فقط می خواهم بفهمم که آیا این ۶۵ هزار و خورده بالا بمصارف سالی که گذشته رسیده است یا خیر در بودجه منظور شده است که اگر مجلس تصویب نمود بعد تأدیه نمایند این هم يك مطلب

مطلب دیگر این است که در بودجه سال گذشته مبلغ ۱۳۰ هزار تومان برای مدارس ولایات معین شده بود خواستم تذکر بدهم که ۱۳۰ دینار هم کسی برای معارف ولایات نداده.

چند سال قبل یکی از دولتها بخیال افتاد که مالیات دهندگان در ولایات تومانی يك عباسی و خرواری یکقران برای مصارف معارف خودشان بدهند.

سال گذشته کمیسیون بودجه ترحمی که درباره ولایات نمود این بود که آن تومانی يك عباسی و خرواری یکقران که بجمع دولت هم محسوب نمیشد و در ولایات خرج معارف می نمودند دولت آنرا جمع نموده و ۱۳۰ هزار تومان برای معارف ولایات تخصیص داده شد و در حقیقت يك ترحم خیالی نسبت بولایات نمودند و بعضی از آقایان هم تصور می نمودند که در حقیقت ۱۳۰ هزار تومان برای ولایات منظور شده است و تقاضا میکردند که قدری آنرا اضافه کنند و من خیلی میل داشتم تا اینکه مثل آقای حاج محترم السلطنه وزیر معارف هستم از این اضافه که در این بودجه منظور شده برای ولایات هم يك جزئی منظور می داشتم که اسباب امتنان اهالی ولایات بشود اینجا یکی دومرتبه اسم ولایات برده شد بعضی گفتند بلامرکزیت قائل شده اند در صورتیکه اینطور نیست کسانیکه از ولایات وکیل شده اند و در باب نگاهداری ولایات از هر جهت بدولت خود تذکر میدهند از نقطه نظر مرکزیت است و در حقیقت از يك کرور بودجه برای معارف ۱۸ هزار تومان فقط برای ولایات منظور داشته اند ترتیب خوشی نیست آقایان تصور میفرمایند برای مدارس حومه طهران ۷۲۰۰ تومان بودجه معین کرده اند آن وقت برای تمام ولایات هجده هزار و چهارصد و چهل تومان و بعقیده من این ترتیب صحیح نیست و خیلی امیدوار هستم آقای مستوفی الممالک که محبوب همه ایرانیان هستند نسبت بابالایات و ولایات بیش از این کمک بفرمایند که باعث

امیدواری عموم اهالی بشود.

مطلب دیگری که می خواستم عرض کنم این بود که اولاً بنده مخالفت بامدارس انات ندارم سوء تفاهم نشود آقایان حاج امین التجار و مصمم السلطنه و قوام الدوله شاید بدانند که تأسیس مدرسه نسوان در اصفهان چقدر موانع داشت و بنده چقدر سعی کردم تا آن موانع را مرتفع و اول مدرسه نسوان که در اصفهان تأسیس شد بتوسط بنده و سایر رفقایم بود.

بنده هیچ مغالطی باتعلیم و تعلم ندارم و اگر هم با بعضی از معلمین خارجی مخالفت میکنم بواسطه چیزهای دیگری است مثلاً تصور میکنم بعضی از معلمین خارجه در تحت فشارهای سیاسی بر ما تحصیل شده اند یا چیزی بلد نیستند که بایرانیها تعلیم بدهند یا اگر هم بلد باشند ممکن است دستور داشته باشند که چیزی بایرانیها یاد ندهند پس اذن که این مقدمه عرض میکنم و دوفر از اشخاص معتمد که یقین دارم آقای وزیر معارف هم نهایت اعتماد را بآنها دارند و شاید رفقای مجلسی بنده هم اگر آنها را بشناسند نهایت حسن ظن را بآنها داشته باشند.

اخیراً میگفتند که ما از بابت مدارس ذکور بهیچوجه نگرانی نداریم و تمام معلمین آنها از فضلا و علماء و مقدسین و مردمان خوب هستند مگر یکی دومدرسه که از آنها اظهار نگرانی میکردند ولی نسبت بمدارس انات اظهار سوء ظن کرده و می گفتند مدارس انات تنظیمات صحیحی مخصوصاً از بعض حیثیات ندارند و در اینجا سوای دارالمعلمیات يك فقره هم بیست و چهار هزار تومان برای مدارس متوسطه انات منظور داشته اند و این مبلغ هنگفتی میشود البته اهمیت مدارس انات بیش از مدارس ذکور است چنانچه این حدیث میگویی:

الجنة تحت اقدام الامهات

مادر میتواند اولاد را به بهشت بفرستد یا بهجهم والته اهمیت مدارس انات خیلی زیاد و باید مراقبت تامی در خصوص آنها بشود و من مخصوصاً از آقای وزیر معارف و هیئت دولت تقاضا میکنم که توجه مخصوص نسبت بمدارس انات بفرمایند و این پولی که داده میشود بضرر ایران خرج نشود البته تصدیق میفرمایند که اگر این مدارس نباشد بهتر است از اینکه باشد و بدباشد.

مطلب دیگر هم که مدتها است می خواهم عرض کنم اینست که يك الفاظی را که ما نمی فهمیم در لوائیح مینویسند و حال آنکه من هر کدام را تحقیق کرده ام لفظ فارسی هم دارد مثلاً انستیتویاستر بنده نمیدانم چیست یا لابراتوار که بنده نمیدانم چیست.

بنده انصاف می خواهم منکه از موافقین دولت هستم و باید باین لایحه رأی بدهم اگر پس از رأی دادن از مجلس که خارج

شدم کسی از من سؤال کرد این مبلغی را که برای انستیتویاستر رأی داده اید آیا این انستیتویاستر چیست؟ مهمانخانه است؟ قهوه خانه است؟ اصطبل است؟ چه چیز است بنده نمیدانم چه جواب بدهم اینست که تقاضا میکنم در لوائیح يك الفاظی ننویسند که بنده و امثال بنده که زبان خارجه را نمی دانیم نفهمیم چه ضرورت دارد که الفاظ خارجه مینویسند.

اینهم يك مطلب بود که خواستم عرض کنم يك مطلب دیگر هم هست که بنده شرط کرده ام هر وقت موقع بدستم بیاید يك یادی از برادران جنوبی خودم بکنم. آقای معاون وزارت فوائد عامه مدتی قبل فرمودند در جزایر و بنادر غیر از حمالها و ماهیگیرها کسی دیگر نیست من خیلی متأسف شدم از این مسئله و موقع هم بدستم نیامد که بایشان عرض کنم که اگر این ماهیگیرها و حمالها نباشند از کجا پول می آورند که ماهی یا صید تومان شصت تومان به اشخاص بدهند.

بهرجهت بنده هرچه در این بودجه نگاه کردم اسمی از بوشهر ندیدم. باز در بودجه وزارت داخله اسمی از دوسه جزیره برده شده بود ولی در این بودجه از آنها هم اسمی برده نشده در صورتیکه آنطور که آقای معاون وزارت فوائد عامه فرمودند که فقط حمالها و ماهیگیرها آنجا هستند اینطور نیست اهالی آنجا مردمان چیز فیهی هستند و مخصوصاً باز تذکر میدهم که خوبست آقای رئیس الوزراء نسبت به بنادر توجه مخصوص بفرمایند که اهالی آنجا از حیث معارف و نایب الحکومه و غیره آسوده باشند.

والته اشخاصیکه اطلاع دارند می دانند در آنجا اشخاص محترم و چیز فیهی هستند که اگر مدارس در آنجا تأسیس شود خیلی زودتر ترقی خواهند کرد.

رئیس - باید تصدیق کرد که آقای شیخ الاسلام هیچ مقصودی از انستیتویاستر نداشتند و شاید از حالت باستور اطلاع ندارند.

باستور یکی از اشخاصی است که نسبت به عموم نوع بشر خدمات شایان نموده و از خدمتگذاران بزرگ نوع بشر بشمار میرود و اسم ایشان شهره آفاق است و بنده تعجب دارم که آقای شیخ الاسلام اصفهانی چطور اسم ایشانرا نشنیده اند و قطع دارم اگر شنیده بودند انستیتویاستر را تشبیه به قهوه خانه و مهمانخانه نمیکردند.

وزیر معارف - آقای شیخ الاسلام راجع ببودجه اظهار فرمودند که این بودجه در کابینه سابق پیشنهاد شده و اگر ایشان اظهار بفرمایند که راجع بکابینه سابق است اینطور نیست.

این بودجه در کابینه آقای مشیرالدوله بمجلس پیشنهاد شده و مکرر در کمیسیون

هم همین مسئله مذاکره شد و بعد از کابینه ایشان در کابینه گذشته هم بعضی مذاکرات راجع باین بودجه بعمل آمد و نظریات این کابینه هم باین بودجه موافق است و در موقعیکه بجران پیش آمد بعضی ارجزئیات این بودجه تغییر کرد که آنها را در ضمن شور در مواد بعرض مجلس خواهم رسانید .

این بودجه فقط بودجه دولت سابق نیست دولت حاضر هم باین بودجه مساعد و موافق است و در واقع این بودجه علاوه گذشته است زیرا چند روزی بآخر سال باقی نمانده و این بودجه در حقیقت کار خود را کرده است اصل بودجه وزارت معارف در سال تخافوی ثبیل بتصویب دولت وقت رسیده و بموقع عمل گذارده شده بود و در اول سال حاضر هم که بودجه را به مجلس تقدیم کردیم و بقول آقای شیخ الاسلام یک چهار دیواری ساخته و نباشد از آن چهار دیواری خارج نشود حالا هم قصد این نیست که در دادن اعتبارات مجلس مذاقه کامل بعمل نیاورده ولی در آن موقع برای رفع حوائج معارف يك مبلغی اعتبار داده شد که در حدود آن مبلغ بودجه معارف را ترتیب دهند و بعد در موقع عمل دیده شد که آن مبلغ برای اعضاء اداره معارف و مدارس کفاف نمی دهد این بود که خود وزیر معارف وقت با کمال مضایقه و تنگی خواست بودجه وزارتخانه را در حدود پنجاه و پنج هزار تومان که مجلس تصویب کرده بود تهیه نماید ولی متأسفانه نتوانست در آن حدود بودجه تهیه نماید این بود که در حدود شصت و دو هزار تومان بودجه تهیه و تقدیم مجلس شد بعد مطابق لوابی که بمجلس تقدیم شد معلوم گردید که آن ۶۲ هزار تومان کفایت مخارج حاضر وزارت معارف را نمیکند این بود که بعد از سقوط کابینه سابق و تعیین کابینه جدید باز مراجع بودجه ها شد و قضایای رعایت و ملحوظ شد که بعرض مجلس رسید و بکمسیون رجوع کردند و کمسیون مدتها مشغول دقت نظر بود تا اینکه بجائی منتهی شد و بعد بواسطه بجرانیکه پیش آمد در دو سه قلم از بودجه باقی مانده تغییرات جزئی داده شد و بطبع رسید

در کابینه حاضر چون دولت ملاحظه نمود که بطبع رسیده تقاضا کرد چون چیزی بآخر سال نمانده و ادارات و معلمین مدارس تمام نگران این کارند این بودجه بتصویب مجلس برسد و از این نگرانی خلاص شوند و بودجه که از کمسیون گذشته بیاید بمجلس تفاوت این بودجه نسبت بسال سابق از همین جهت است که عرض کردم .

اینکه آقای شیخ لاسلام فرمودند که این بودجه عمل شده یالینکه حالا نمی خواهد بعد از تصویب مجلس بموقع عمل

گذارده شود .
بند خدمتشان عرض میکنم که عمل شده است گرچه متأسفانه حقوق ادارات و مدارس دولتی از کور و اناث چندماه است عقب افتاده و پرداخت نشده است بجهت اینکه بفرض دوسه ماه از اول سال بیشتر نداده اند و بعد هم توقیف نموده اند که باید بعد داده شود .

و در آن اول سال هم چون مذاکره بودجه بهین ترتیب بود بطوری که پیشنهاد شده بموقع عمل گذاشته شده بود چون بودجه را وقتی خودم در کمسیون بودم و در تحت مذاکره آورده بودیم و تقریباً همین طور بود که تقدیم شده و باین اطمینان که نمایندگان معترم هم موافقت خواهند کرد که بودجه بهمان ترتیبی که از کمسیون گذشته تصویب شود عمل را هم در تحت همان رژیم قرار دهیم .

گرچه آنچه هم از کمسیون گذشته بود اسباب این شد که بعد از اجزاء ادارات خارج شده بیکار بمانند .

آقای شیخ الاسلام هم در باب ولایات بعضی فرمایشات فرمودند که اسباب تاسف من شد برای این که هم آقایان نمایندگان آجات شریف دارند و هم این گونه مسائل در روزنامه جات نوشته می شود و جاهای دیگر خواننده می شود و این در ولایات حسن اثر نداده چرا .
برای این که دولت چنان نیست که در فکر ولایات نباشد و این که فرمودند ۸ هزار تومان فقط بولایات داده می شود خطا است .

بودجه ولایات یکصد و چهل و هشت هزار تومان است و تمام این بودجه ولایات هم جزء بجزء برای همه حاضر فرستاده شده و بعضی از نمایندگان معترم هم که بودجه را خواستند بآن ها هم تقدیم شد و این هم پولی نیست که بدست وزیر معارف برسد که بنده خواسته باشم اشتباه کاری کنم .

این پولی است که وزارت و وزارت معارف بصرف می رساند و در همه جاهم اداره معارف هست و این مبلغ بخرج می رسد البته مقداری هم متولین محل مختلفه کمک میکنند که مزید بر بودجه دولتی می شود و بصرف معارف می رسد بنده چند روز قبل هم عرض کردم که البته یکصد و چهل و هشت هزار تومان که دولت می دهد برای این مملکت باین وسیع کم است مخصوصاً وقتی که تمام افراد کلیه قراء و قضایات آن جاهم الحمد لله آرزوی علم می کنند و تقاضای مدرسه دارند ولی البته بقدر مقدور کم کم باید پیش رفت .

اینست که سال آتی بنده بموافقت نظر وزیر مالیه از رؤسای جدید مالیه که آمده اند خواهش کردم که مبلغی برای یکصد و چهل و هشت هزار تومان علاوه شود که برای بعضی جاها که متصل تقاضا میکنند و از آنجا ها

نوشته جات می رسد مدارس را بسط و انتشار دهیم تا انشاء الله الرحمن باین مقصود مقدس که در نظر است کاملاً رفتار شود و گمان میکنم که در نظر دولت حاضر مرکز با ولایات هیچ فرقی ندارد و اهالی ولایات باید این را بدانند که ما اگر چه در طهران هستیم خود اشخاصی هم که در ادارات ولایات مستخدم اند از اهل طهران هم هستند و در طهران هم علاقه دارند نمی خواهند که تمام ولایات و اهالی مملکت کمک حال معین و مساوی باشند .

این است که ولایات و ولودور دست هم باشند در برادری و نزدیکی و از حیث مصالح عمومی ما مرکز هیچ فرقی ندارند و البته اگر نواقصی در اطراف هست باید رفع شود و انشاء الله بتدریج رفع خواهد شد اما مسئله بنادر که فرمودند عرض میکنم در بنادر هم مدرسه داریم و بصرف آنجا هم می رسد خاصه بندر بوشهر و هم چنین سایر بنادر و واقعاً سیاست دولت (و مسئله درهای باز) مملکت انجام مسائلی است در سیاست کشور اتفاق می افتد از همان درهای بنادر جنوبی ما است و دولت نمیتواند با اهمیت آنجا قائل نشود و آنچه همت است در ترقی آنجا مصروف ندارد .

در خصوص مدارس نسوان هم که آقا فرمودند صحیح است و بنده هم با ایشان هم عقیده هستم و باید همه کس کمال دقت را در باب مصالح مدارس نسوان بکنند آقایان گمان نکنند که میگویم مدارس نسوان خوب نیست ولی بنده عرض میکنم که باید کمال دقت را کرد که مدارس نسوان از حیث اخلاق و تربیت و تعلیمات امتیاز داشته باشد و این مسئله را هم دولت کاملاً در نظر دارد و خود ما هم يك کمسیون در وزارت معارف برای این مسئله تشکیل داده ایم و از چندنی باینطرف مشغول اقدام هستیم که اگر نواقصی در مدارس اناث باشد رفع گردد

در موضوع معلمین خارجه عرض مینمایم آنها را که بنده از پیشتر ها میشناسم (چون خود بنده هم در مدرسه درس خوانده ام و از آنوقت تا اکنون معلمینی را که نزدشان تحصیل کرده ام) هیچگاه یاد ندارم که بر خلاف وظیفه رفتار نموده باشند و حقیقتاً اینها چه در زمان سابق وجهه حالیه تماماً اشخاصی هستند مراقب کار و وظیفه شناسی .

معلمین جدید هم مخصوصاً چند نفری را که آقای نصرت الدوله انتخاب فرمودند و اجیر کردند باید تجدید و تصدیق کرد که تماماً بوظیفه خود عمل میکنند

انستیتو پاستوری هم که آقا فرمودند اگر چه حضرت رئیس مجلس توضیح دادند ولیکن اینکه اعتراض کردند که چرا برای اینها اسم دیگری گذارده نشده بنده عرض میکنم برای این است که اولاً : پاستور اسم خاص و نام یکی از بزرگ ترین علمای فن طب بوده که بزرگی او در همه

عالم معروف است حتی در چندنی قبل هم مد بزرگی برای او گرفتند و تمام ملل هم شرکت کردند از ما هم توقع شرکت نمودند و ما هم در آن جشن شریک شدیم تا بدانند کار حوزه شریعت خارج نیستیم پس اسم او را نمیتوانیم ترجمه نمائیم و تغییر دهیم ثانیاً راجع بانستیتو که سابقه این کلمه است انستیتو و لا براتو از اسامی و لغاتی هستند مثل فیزیک و شیمی و تلگراف و تلفون که مصطلح و معمولند و دولتنکه اینها را دارد نمی تواند از اسمشان صرف نظر کند .

مطلب دیگر اینکه امیدوارم آنطور که آقای مدرس نسبت ببند فرمودند که تغییر نفرمایند و این بودجه معارف را که مطابق فرمایش آقای شیخ الاسلام نسبتاً قلیل است و برای مملکت باین عظمت حکم هیچ را دارد بزرگی از مجلس شورایی بگذرد و رفع نگرانی آقایان باشد بلکه باعث امیدواری گردد و انشاء الله همت بفرمایند این بودجه تدریجاً زیاد کنند برای اینکه این بودجه کفایت معارف این مملکت را نمینماید

رئیس - آقای حاج میرزا مرتضی (اجازه)

حاج میرزا مرتضی - اولاً اشتباه نشود که بنده با بودجه معارف کاملاً موافقم خیلی خوشوقت میشدم که دولت ما میتواند پنج کرو در خرج معارف این مملکت نماید اما خرج معارف نه صرف اشخاصیکه پشت میز می نشینند و مفت میگیرند و هیچ فایده برای معارف ندارند بنده شخصاً با بودجه معارف خیلی موافقم و بسیار هم باار و شایق ام که این بودجه را بر سایر بودجه های مملکت ترجیح دهیم و در توسعه معارف بکوشیم .

ولی در این بودجه وقتی نگاه کنیم نسبت عمدۀ این پولی که گرفته می شود مخارج اشخاصی می شود که هیچ فایده برای معارف مملکت ندارند .
از طرف دیگر گاهی می شود که يك اشخاصی را يك حقوقی از دولت بآنها می دهند که بروند بولایات برای نشر و ترویج معارف در صورتیکه غالب آنها را می بینیم برای تخریب معارف کار میکنند و حق از دولت میگیرند و علاوه از دخل های که در ولایات میبرند داخل در کار های می شوند که بهیچوجه وظیفه آنها نیست و ابداً سعی در پیشرفت معارف نکرده و نمیکند .

بنده خودم در سه سال قبل از این در نظر دارم که مأمورینی که بکرمان آمده بودند هیچکدام از آنها قاصدی برای معارف بر نداشتند و فقط نقطه نظر آنها داخل شدن در کارهایی بود که بکلی معارف را از بین برد و سخته عمده بمعارف وارد آورد و این بود که معارف آنجا ترقی نکرد و پیش رفت .
و يك قسمت مخالفتی که بنده دارم برای

اینست که این مبلغی که بتصویب می رسد شاید واقفاً در مقابلش خرج مصارف مدارس تهران و حومه طهران می شود و برای معارف ایالات و ولایات يك مبلغ قلیلی تخصیص داده شده .
در صورتیکه دولت می بایست سعی کند که در ایالات و ولایات بیشتر معارف پیش برود تا در طهران زیرا در طهران اشخاصی هستند که نسبتاً صاحب ثروت هستند و می توانند اطفال خود را بخارجه بفرستند یا بهر وسیله باشد برای اطفال خود تهیه معلم نمایند .

لکن در ولایات و ایالات اشخاص بی بضاعت و فقیر بیشتر است تا اشخاص غنی و اشخاصیکه می توانند اطفال خودشان را با پول خودشان به تحصیل وادارند و یا بخودی خود ترتیب مدارس دهند . مخارج مدارس طهران و اطراف آن مطابق این بودجه بیست و هفت هزار و سیصد و چهل و نه تومان است و یکصد و چهل و هشت هزار تومان باین تخصیص بولایات داده شده .

از بودجه که شصت و سی هزار تومان است اقلاً خوب بود ثلث یا نصف آنرا به ولایات تخصیص بدهند نه اینکه تمام ولایات ایران یکصد و چهل و هشت هزار تومان غنیص دهند و از مابقی که چهار صد و هشتاد و دوازده هزار تومان است دو بیست و هفتاد و سه هزار تومان برای مدارس طهران و اطراف آن و بقیه را برای پشت میز نشینان روزخانه خرج کنند .

علت دیگر مخالفت بنده اینست که بودجه از حدود اعتبار چهار دیواری که تصویب و معین شد زیاده تر شده است و این زیادی هم برای بسط و تکثیر مدارس و ترویج معارف نیست بلکه يك مبلغ عمده آن برای وزارتخانه است خرج وزارتخانه در حدود اعتبار پنجاه و پنج هزار تومان تصویب شده بود و در این بودجه هفتاد و دو هزار و پانصد و نود تومان معین شده در صورتیکه ممکن بود وزارتخانه همان بودجه اعتباری تصویب کند و این مبلغ را خرج معارف و مدارس کنند و این مبلغ را خرج ملا اعانه مدارس ملی در آن لایحه تقریباً هشت هزار و یکصد و شصت تومان بوده که به بعضی مدارس میداده .

در کمسیون بودجه بطوری که بنده شنیده ام چهارده هزار تومان قرار داده اند که بکلیه مدارس ملی توزیع کنند ولی بعضی مدارس ملی باز همان مبلغ هشت هزار و یکصد و کسری را می برند و مابقی را تخصیص به مدارس دولتی داده اند .

در صورتیکه باید تمام این مبلغ بالسویه توزیع شود .
در هر حال بنده عقیده دارم که در اینجاولا -
بودجه مدارس را جلو بیندازیم و آن

بودجه مدارس ملی را بگذرانیم ولی بودجه ادارات و وزارت و مدارس ایالات و ولایات بر گردد بکمسیون بودجه و در آن نظری شده تعدیلی بعمل آمده بعد بمجلس بیاید و بطور خوشی بگذرد تا معارف مملکت مرتب و منظم شود .

بالاخره بنده عقیده دارم که این بودجه تجزیه شده مانست بمدارس طهران رای بدهیم و سایر آنها بر گردد بکمسیون و تجدید نظر شود و رای بدهیم .
مخبر - بنده لازم می دانم که خاطر آقایان را متذکر کنم که در گذشته روز دیگر بآخر سال باقی نمانده و کلیه این مخارجی که در این بودجه ذکر شده راجع بسالی است که گذشته .

بنده هم همانطور که آقای وزیر معارف فرمودند عقیده دارم که معارف ولایات باید توسعه داده شود و هم آقایان هم با دولت در این خصوص موافقت .

ولی عقیده من اینست که برای بودجه سه آینه هر نظری آقایان دارند پیشنهاد بفرمایند و برود بکمسیون و از طرف دولت هم اقدام شود .

لکن عجلاناً عرض میکنم برای امسال که چند روز بیشتر باقی نمانده تصور میکنم از این مذاکرات جز اینکه وقت مجلس را تلف کنیم نتیجه دیگری نمی بریم . سال تمام شد و باید این بودجه حتماً تصویب شود حتی اینکه بنده از بعضی آقایان هم تقاضا کردم که در تصویب این بودجه راهی اتخاذ فرمایند که خیلی سریع تر باشد مثلاً مواد را بگذرانند و در اعلام رای بدهند .

این بودجه همانطور که آقای وزیر معارف فرمودند در عمل است و طوری نیست که بشود چیزی را نقض یا رد کرد .
تأسیسات جدید در این بودجه نیست که بشود تجزیه و خارج کرد همچنانکه از سایر لواجیح خارج کردیم باید راهی را رد نظر گرفت که بتصویب برسد .

(بعضی گفتند مذاکرات کافی است و معدودی گفتند کافی نیست)

رئیس - آقایانیکه مذاکرات را رد کلیات کافی میداند قیام فرمایند .
(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - معلوم می شود کافی است .
رای میگیریم بشور در مواد .

آقایانیکه در شور در مواد تصویب مینمایند قیام فرمایند .
(اغلب نمایندگان قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد ماده اول مطرح است .
آقای امیر ناصر بشرح زیر قرائت نمودند .
۱ - وزیر معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه (سالیانه) ۹ هزار تومان

رئیس - آقای یور رضا در چه مخالفتی؟
پور رضا - بنده در ماده اول عرض ندارم در ماده (۲۶) و (۲۸) عرض دارم .

رئیس - آقای شیخ رئیس چه طور؟
شیخ رئیس - بنده در کلیات مخالف بودم بواسطه عدم تناسب بودجه ولایات ولی در مواد موافقم .
رئیس - پس در ماده اول مخالفتی نیست رای میگیریم .
آقایانیکه ماده اول را تصویب میکنند قیام فرمایند .
(اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد ماده دوم .
(بشرح آتی قرائت شد)
۲ - مدیر کل سالیانه سه هزار تومان .

رئیس - آقای حاج میرزا مرتضی (اجازه)
حاج میرزا مرتضی - بنده در این کلمه فوق العاده عرض دارم .
بعقیده بنده این کلمه فوق العاده معنی ندارد زیرا این فوق العاده برای شخص است یا مقام است که فوق العاده یعنی چه در هر مقامی هر کسی می نشیند خواه بزرگ باشد خواه کوچک باید آن حقوق را ببرد .

اگر هم برای شأن ایشان این فوق العاده داده می شود که این را هم بنده نمی دانم چه صورتی دارد که در بودجه ملاحظه ذی شأن اشخاص را بنمایند بالاخره بنده با این سی تومان حقوق فوق العاده مخالفم و عقیده دارم مدیر کل همان حقوقی که در قانون استخدام برای او معین شده قناعت نماید و این فوق العاده داده نشود .

وزیر معارف - علت اینکه اینجا کمسیون بطوری فوق العاده نوشته اینست که وزارت معارف بطوری که آقایان اعضاء کمسیون هم مستحضران از بودجه خودش برای مدیر کل معارف که مقام معاونین سایر وزارتخانه ها را دارد همان حقوقی را که برای سایر معاونین منظور شده است خواسته بود .

ولی در بودجه که در سابق پیشنهاد کرده بود بواسطه همان کسری که در بودجه اعتباری منظور شده بود کمی اعتبار بودجه حقوق مدیر کل را دو بیست تومان منظور کرده بودند .
و البته يك وزارتخانه يك مدیر کل دارد و کار معاون و مدیر کل هر دو را میکند و معاون اداری و پارامانش منحصر باوست این مبلغ کم بود و وزیر معارف نمی توانست قبول کند که حقوق مدیر کل وزارت معارف کمتر از سایر مدیران و معاونین باشد این بود که بالاخره بعد از مذاکرات قرار شد

بدهی است که نمیشود ادارات و دوائر و شب وزارت معارف را با سایر وزارتخانه ها مثلاً با وزارت مالیه مقایسه کرد گرچه بنده اهل اداره نیستم ولی اینقدر ااصلا ع دارم که مراجعات وزارت مالیه طرف مقایسه باوزارت معارف نیست مثلاً در آنجا ماهی هفت هشت هزار مراسله وارد و صادر

که بقدر دوست و پنجاه تومان بمدير کل وزارت معارف حقوقی داده شود تا چندان کمتر از سایرین نباشد و بنده بملاحظه کمی بودجه قبول کردم و این مبلغ را وقتی نسبت بقانون استخدام ملاحظه فرمایید خیلی کمتر خواهد بود از مقدار و مبلغی که معین کرده اند و بالاخره پیشنهاد بنده ۲۵۰ تومان بود .
منتهی در کمسیون بودجه ۲۲۰ تومان حقوق و ۳۰ تومان بطور فوق العاده قرار داده شده پس باید بهر معاونی دو بیست و پنجاه تومان حقوق داده شود از اینجهت این سه هزار تومانی که در این جا ذکر کرده اند صحیح است و درست نوشته شده .

رئیس - آقایان مذاکرات را کافی می دانند؟
(جمعی گفتند کافی است)

رئیس - رای میگیریم بماده دوم آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند .
(اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد ماده سوم .
(بعضی ذیل قرائت شد)
۳ - کابیه سالیانه ده هزار و شصت و هشتاد تومان .

رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی (اجازه)
شیخ الاسلام - عرضی ندارم
رئیس - آقای آقاسید فاضل (اجازه)

آقاسید فاضل - بنده مقدمتاً در کلیات اجازه خواسته بودم و در ماده اول میخواستم صحبت کنم که اجازه ببندۀ ندادند
رئیس - استعانت بین موافق و مخالف نوشته شده بود و معلوم نبود که جزو کدام يك است .

آقاسید فاضل - فرضاً که معلوم بود باز نوبت به بنده نمیرسد . بنده عرض میکنم اولاً باید فهمید و در نظر گرفت که میزان اداره و دوائر و شعبه در وزارتخانه ها چیست؟ يك وقتی اینست که تشکیل اداره و دوائر و شعبه از روی احتیاجات است باین معنی که کارها طوری است که مجبوریم يك اداره و چند دوائر و شعبه داشته باشیم . يك وقت اینست که اینطور نیست و از این نقطه نظر است که يك اشخاص باید دارای مشاغلی باشند و از روی مشاغل و شئون اسم بعضی را اداره و بعضی را دوائر و برخی را شعبه میگذارند .

بعد از این مقدمه می خواهم عرض کنم بدیهی است که نمیشود ادارات و دوائر و شب وزارت معارف را با سایر وزارتخانه ها مثلاً باوزارت مالیه مقایسه کرد گرچه بنده اهل اداره نیستم ولی اینقدر ااصلا ع دارم که مراجعات وزارت مالیه طرف مقایسه باوزارت معارف نیست مثلاً در آنجا ماهی هفت هشت هزار مراسله وارد و صادر

میشود در صورتیکه در وزارت معارف شاید از دوست الی دوست و بخواهد در هر ماهه تجاویز نکند پس این دلیل موجه نیست که چون ما در وزارت مالیه مدیر کل داریم در این جا هم مدیر کل با همان حقوق داشته باشیم .

يك مطلب دیگری هم که بنده می- خواستم عرض کنم اینست که دولت باید معین کند چند دائره در تحت اداره و هم چنین چند شعبه در تحت يك دائره باید باشد و در اینجا کاری که از خصائص شعبه است بيك دائره که از حیث مقام از شعبه بالاتر است و اگذار کرده است از این جهت بنده مخالفم که اداره کابینه اداره باشد و معتمد که باید يك شعبه باشد و همینطور برای اینکه يك اداره درست کرده باشند و دائره پرسنل و ضبط را در تحت يك اداره تشکیل داده اند .

در صورتیکه ضبط هیچوقت حقاً جزء دائره محسوب نمیشود و فقط يك شعبه است برای اینکه يك ثباتی میخواد که ثبات و ضبط کند و باید این دو شعبه در يك دائره بجای اداره تنظیم شود و عقیده ام اینست که این بیست و هشت هزار تومان را ما باید صرفه جوئی کنیم و صرف معارف و مدارس بنمائیم و کاری کنیم که مدرسه زیاد بشود اگر حقیقتاً من میدم که اسباب جمع است و دولت میتواند موفق شود شدیداً علاقه دارم که تعلیمات در مملکت اجباری باشد .

علیهذا عرض میکنم نباید این قبیل پول ها در مقدمات خرج شود زیرا همه اینها از دائره و کابینه و ضبط و پرسنل مقدمه هستند و ما باید در ذی المقدمه که توسعه معارف و تأسیس مدارس باشد نهایت سعی را بنمائیم .

در ایالات و ولایات و شهرها و قصبات مدرسه تأسیس کنیم و عقیده دارم که این ادارات مقدماتی باید بسیار کوچک باشد تا رفع نواقص شده و مقصود حقیقی که نشر و ترویج معارف حاصل شود و دائره کابینه درست کردن را غلط میدانم فقط معتمد يك شخصى باید باشد که متصدی تحریرات شود .

همینطور سایر ادارات و دوائر از قبیل ضبط و پرسنل و غیره همه را باید میدانم و يك مخارج زیادی صرف تشکیل و تأسیس این دوائر نمودن بنده خارج از فلسفه حسن علاقه مندی بمعارف فقط ایجاب میکند که تأمین کنیم مدرسه زیاد کنیم نه اینکه هی ادارات و دوائر زیاد بعنوان کابینه و ضبط و پرسنل و غیره درست کنیم .

مگر اینکه معتمد شویم که يك اشخاصی باید پشت میز نشسته و امرار معاش نمایند این نظر هم باشد خوب از طرق دیگر آقایان این نظرها اعمال کنند .

زیرا مجلس ابواب دیگری برای اعاشه

مردم از قبیل شهریه و مستوری و حقوق تقاعدی مفتوح کرده و ممکن است از این راه آنها را خوشنود و راضی کنند و الا اگر نظر اصلی علاقه مندی بمعارف است مقتضی است که این دوائر را کمتر نموده و را میل بشعیه نمایند و در عوض این پنج شش هزار تومان را صرف توسعه معارف و خرج مدارس نمایند

وزیر معارف - بنده خیلی متأسفم که وقت حرف زدن همه موافق و حامی معارف هستند ولی در موقع عمل و خرج منکر معارف بوده و ریشه اصلی او را می- خواهیم بکنیم .

ما باید ابتدر بدانیم که وقتی می- خواهیم يك اداره معارفی ترتیب بدیم ناچار آن اداره يك هیئت عامله لازم دارد که در مرکز حفظ معارف را بنماید شما که از اول می- خواهید وزارت معارفان دون تر و بیست تر از سایر وزارت خانها نباشد چگونه توقع دارید در سایر جاها يك معارف مرتبی داشته و مدارس را توسعه و نشر بدید اگر چه آقایان مذاکرات را کافی دانستند و تقاضا کردند دیگر مذاکره نشود تا زودتر بمقصد برسیم ولی متأسفانه می بینیم باز در مذاکرات اطناب و بسط میشود برای اینکه دیر تر بمقصد برسیم .

اگر آقایان بقانونی که از مجلس راجع بمعارف گذشته بود ملاحظه میفرمودند این اشکال را نمیکردند

ادارات و تشکیلاتیکه فعلاً در وزارت معارف تشکیل و دائر شده مطابق همان قانون معارفی است از مجلس گذشته و ما هم برخلاف قانونیکه از مجلس گذشته نمی- توانستیم رفتار کنیم و مجبور بودیم مطابق قانون تشکیلات بدیم وزارت معارف باز نظر بصره جوئی برای اینکه کمتر خرج شود دو اداره تعلیمات و معارف را یکی کرده و این دو اداره فعلاً در تحت يك اداره مشغول انجام وظایف است و تمام این صورتی که در مجلس رسیده خود آقای آقا سید فاضل هم این هارا در کمیسیون تصویب فرموده اند حالا نمی دانم چه نظر تجدید مذاکره می فرمایند زیرا اینها تمام تشکیلات قانونی است که از مجلس گذشته و مادام که قانون جدیدی او را نقض نکرده است ما نمیتوانیم حقاً برخلاف آن رفتار کنیم .

رئیس - آقایانیکه ماده سوم را تصویب میکنند قیام فرمایند (جمع کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد . آقای زنجانی پیشنهادی کرده اند قرائت میشود (بشرح ذیل خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم باقی مباد این بودجه را کلیتاً يك دفعه برای این يك سال تصویب نموده مذاکره در مواد را علیحدّه متروک دارند .

رئیس - باید عرض کنم که این پیشنهاد برخلاف نظامنامه است

مدرس - بگذارید توضیحشان را بدهند .

رئیس - آقای زنجانی (اجازه)

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - بنده در اول جلسه اجازه خواسته بودم که این مطلب را توضیح بدهم حالا عرض میکنم ما باید يك ترتیب اساسی اتخاذ کنیم حالا از آن چهار دیوار که منظور نظر آقایان است تجاوز کرده ایم هر چه هست تاحال که آخر سال است بآن ترتیب عمل شده و این چند روز که از سال باقی است دیگر قابل تغییر نیست و مثلاً ملاحظه بفرمایید يك مدرسه ترتیب داده و معلمی آورده اند تا امروز هم فلانقدر حقوق باو داده اند و او هم تا کون درس داده و اگر فرضاً ما امروز او را رد بکنیم آیا آنچه را تا کون باو داده اند از او مسترد خواهند داشت ؟

او تا کون درس خودش را داده و حقوقی هم که در ازای آن برایش معین شده بود دریافت نموده است آیا دیگر ممکن است چیز گرفته را از او مسترد داشت و اگر فرضاً چند ماه هم باو حقوق نداده اند آن جزو قرض دولت مانده و باید باو بدهند و او را هم نمی توان تغییر داد پس برای این چند روزه که باخر سال باقی مانده نمی توان بودجه را تغییر داد و چیزی هم که گذشته مذاکره لازم ندارد و آقایان هر نظری دارند باید برای تشکیلات و بودجه سال جدید اظهار فرمایند اما يك چیز دیگر که میخواستیم عرض کنم در آن مطلبی بود که آقای شیخ الاسلام اصفهانی راجع بمدرسه نسوان اظهار کردند بنده خودم چندین سال در امتحان آنها حاضر بودم و می دیدم اشخاص صحیح را برای اداره کردن مدرسه نسوان معین کرده اند از این جهت دوست ندارم این قبیل حرفها در مجلس زده شود

غرض این است بنده دیگر مذاکره در اطراف این بودجه را بکلی بی نتیجه میدانم و هر چه اظهار و ایراد شود فایده ندارد .

زیرا سال گذشته برای این دوازده روز هم مناسب نیست حرفی زده شود فقط اگر بعضی از آقایان نگرانی دارند ممکن است تفتیش کنند مثلاً در اینجا نوشته شده :

پنج منشی و اگر احتمال میدهند چهار منشی بوده ممکن است تفتیش کنند نه اینکه رأی ندهند و هر چه مذاکره بشود اسباب معطلی وقت مجلس خواهد بود ولی بطوریکه عرض کردم هر چه نظر و تفکر دارند خوبست برای سال آتی بکار برند

وزیر معارف - برای تأیید کردن مذاکره آقای زنجانی فرمودند اگر بعضی

آقایان میخواهند تفتیش کنند عرض میکنم که دکتور میلیس و مستشار مالیه خودش بهترین تفتیش ها است زیرا صورت حقوق هر کس را باسم خودش می نویسد و اگر معلمی که خالی باشد حقوق آن معلم را نخواهند پرداخت و دیگر حاجت تفتیش نیست .

آقا سید یعقوب - آقای رئیس تذکر دادند که این پیشنهاد آقای زنجانی برخلاف نظامنامه است و نباید برخلاف نظامنامه رفتار شود

رئیس - در این پیشنهاد نمی شود رأی گرفت زیرا برخلاف نظام نامه است .

مادم چهارم مطرح است : (بشرح ذیل قرائت شد)

ماده ۴ - اداره تفتیش سالیانه چهار ده هزار و چهار صد و سی و نه تومان و شش قران

رئیس - آقای آقا سید فاضل (اجازه)

آقا سید فاضل - بنده از فرمایش آقای وزیر معارف چیزی ملتفت نشدم و اینکه فرمودند دو اداره را یکی نموده اند بنده را قانع نکرد چرا يك جائی که صرفه دارد برخلاف قانون رفتار میکنند ولی در جای دیگر که صرفه ندارد از قانون بیعت می شود مثلاً در این ماده چهارم که نوشته شده (اداره تفتیش) بنده خارج از معنی و فلسفه می دانم برای اینکه اداره تفتیش را در قبال معارف در آورده است و هیچ تناسب ندارد که تفتیش مدارس را يك اداره مستقل قرارداد تفتیش یعنی آگاهی حاصل نمودن از حال چند مدرسه و باید يك شعبه یا لاقول يك دائره باشد که در تحت اداره کابینه یا معارف اداره شود و هیچ لزوم ندارد که يك اداره علیحدّه باسم تفتیش برقرار باشد در صورتیکه در مقابل با

پول این اداره ممکن است چهار مدرسه باز کرد چه ما باید مراعات مالیه این مملکت را از هر جهت بنمائیم در اینصورت بنده عقیده ندارم که تفتیش يك اداره علیحدّه مستقلی باشد و معتمد که باید در تحت اداره معارف اداره شود

وزیر معارف - لازم است عرض کنم که با این نظریکه آقای آقا سید فاضل راجع بتفتیش دارند تصور میکنم در اصل مسئله توجه فرموده اند اداره تفتیش هر اداره در تحت نظرو زیر است .

کسیکه مأمورین و فرستادگانش باید اعمال سایر ادارات را تفتیش کنند نمی تواند در تحت نظارت ریاست اداره باشد و اگر بنا شود اینطور باشد هیچ فایده ندارد از این جهت است که تفتیش را در وزارت خانه باید مستقیماً در تحت نظارت شخص وزیر باشد اما اینکه فرمودند چیزی تفهیم بد وقتیکه مجلس يك قانونی بدست

ما میدهند و میکنند مطابق این قانون رفتار کنند و یا بر حسب وظیفه ما عمل میکنیم دیگر نباید در خود مجلس گفته شود چرا ما بان عمل کرده ایم .

آیا تصور میشود تمام خرج مملکت بقر حفظ قانون نیست ؟

وقتی قانون را بدست ما دادند ما هم باید مطابق آن خرج کنیم تا بدانند به وظیفه خود عمل کرده ایم از این جهت عرض میکنم اداره تفتیش باید در تحت نظارت شخص وزیر باشد تا تفتیش کامل بعمل آید (جمعی اظهار نمودند مذاکرات کافی است)

رئیس - (خطاب بلسان الملك) به پیشنهاد جنابعالی نمی توان رأی گرفت و برخلاف نظامنامه است زیرا اضافه تقاضا کرده اید .

لسان الملك - مقصود اضافه حقوق برای کسی نبوده چون رؤسای تفتیش سایر ادارات و وزارت خانه ها دو بیست تومان حقوق دارند و برای رئیس تفتیش وزارت معارف یکصد و هشتاد تومان منظور شده و بنده معتقد باین تمییز نیستم پیشنهاد کردم که این تمییز رفع شود

رئیس - رأی می گیریم بماده چهارم آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند (عده کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد ماده پنجم قرائت میشود

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده پنجم - اداره معاسبات معارف و اوقاف ۴۵۰۰ تومان

رئیس - کسی مخالف نیست ؟ آقای معتمد السلطنه .

معمد السلطنه - موافقم

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - آقایان تعجب میکنند که چگونه میشود با اداره معاسبات مخالف شد بنده با اداره معاسبات مخالف نیستم و در کلیات سابقاً اجازه خواستم و در ورقه خارج هم اسم بنده را نوشته بودند در هر يك از مواد هم جدا گانه اجازه خواسته بودم نوبت بمن نرسید ولی راجع بمعاسبات عرض میکنم البته هر وزارت خانه اداره معاسبات لازم دارد ولی برای مزید اطلاع آقایان لازم است بعضی چیز ها راجع بمعاسبات وزارت معارف عرض کنم بنده اساساً در بودجه ها و پیشنهاداتی که از طرف دولت ها بمجلس می آید نظر بی طرفی دارم و برخلاف نظر آقای شیخ الاسلام که معتقدند چون این دولت پیشنهاد کرده موافقت و آن دولت قبل پیشنهاد کرده بود مخالف بنده معتقدم که باید حقایق روشن شده و گفته شود و هر وقت هر پیشنهادیکه بعالم مملکت نافع باشد از طرف هر دولتی پیشنهاد شود بنده موافق خواهم بود ولی

راجع با اداره معاسبات در اوقاتی که بنده در کمیسیون بودجه بودم یکسورتتهائی از اداره معاسبات می آوردند و رئیس اداره معاسبات هم می آمد و حساب میکرد ولی در دفعه که صورت می آوردند حساب میکردند صورت شان با صورت قبل فرق داشت بطوریکه بالاخره خودشان هم نتوانستند بفهمند اگر آقایان تکذیب میکنند بعضی از آقایان اکثریت تشریف داشته و میدانند مخصوصاً آقای تدین که در اوضاع وزارت معارف ابصر آنست تشریف داشته و من این عرض را در حضور خود آقای وزیر معارف عرض میکنم حالا اگر بفرمایند آن صورتی که من آوردم صحیح بود بنده کار ندارم ولی در هر حال خودشان باید تصدیق بفرمایند که صورت ایشان غیر از صورتی بود که وزیر قبل آورده بود و ایشان هم همین حرف را زده و می گفتند صورت من صحیح است

و با اینکه در هر دو وقت رئیس معاسبات یکی بود معیناً چیزی از صورت هانهمیدم و متأسفانه در اوضاع معاسبات وزارت معارف که همه شایق و آرزومند توسعه معارف يك مشاهداتی می شود که يك مطلب صحیحی از او نمی توان کشف کرد حتی از آن بالاتر بودجه که توسط کمیسیون به مجلس می آید می بینیم يك اختلافاتی دارد بنده در کمیسیون بودم و آن صورت را دیده ام در اینجا که نگاه میکنم می بینم غیر از آن صورتی است که در کمیسیون ملاحظه کرده بودم عجالتاً نسبت با اداره معاسبات میخواهم سؤال کنم اینکه در اینصورت نوشته رئیس معاسبات صد و هشتاد و دو بیست تومان (حالا بنده بمجلس کار ندارم) و کمیسیون بودجه هم تصدیق کرده و مجلس هم رأی خواهد داد آیا پس از تصویب هم خیال دارید ؟

معاسبات وزارت معارف را به همین حال بی ترتیبی فعلی که هست باید باقی بگذارید ؟ که در يك سال يك برج حقوق معارف از بین برود و مفقود شود و اداره معاسبات بنده هیچ عقیده ندارم و بهتر میدانم يك نفر معاسب از مالیه بیاورید در آنجا بگذارید خود حساب را درست داشته باشد و آنچه را که باید برساند خودش برساند و اگر میخواهند اداره معاسبات داشته باشند بنده هم تصدیق میکنم که باید باشد ولی نه به ترتیبی که سابق بوده است .

وزیر معارف - يك وزیر بیچاره باید جواب چند نفر را بدهد آن هم خارج از موضوع آقای حاج شیخ اسدالله چیزهایی میفرمایند که هم بکمیسیون بودجه و هم بوزارت خانه بر می خورد اولاً فرمودند در کمیسیون هر چه صورت می آورند صحیح نیست بنده عرض نمیکنم که کمیسیون دیوان عالی معاسبات باشد کی کمیسیون خواسته است که صورت معارف را رسیدگی کند ؟

وزیر معارف - يك وزیر بیچاره باید جواب چند نفر را بدهد آن هم خارج از موضوع آقای حاج شیخ اسدالله چیزهایی میفرمایند که هم بکمیسیون بودجه و هم بوزارت خانه بر می خورد اولاً فرمودند در کمیسیون هر چه صورت می آورند صحیح نیست بنده عرض نمیکنم که کمیسیون دیوان عالی معاسبات باشد کی کمیسیون خواسته است که صورت معارف را رسیدگی کند ؟

در این مدتی که من در کمیسیون بودجه مشرف بودم چنین چیزی را ندیدم که بخواهند بمعاسبات وزارتخانه رسیدگی کنند . . .

حاج شیخ اسدالله - بودجه اش را خواسته بودند .

وزیر معارف - بودجه ربطی به معاسبات ندارد بنده هم عرض کردم که این بودجه با بودجه سابقی که وزیر سابق داده است تفاوت دارد برای اینکه سابقاً که اعتباری از مجلس گذشت بودجه از روی آن ترتیب داده بودند که آن بودجه نتوانست حوائج وزارتخانه را رفع کند و چون دیدند با حوائج وزارتخانه مطابقت نمیکند این بود که يك بودجه دیگری فرستادند و این گناه رئیس معاسبات نیست

رئیس معاسبات باید با نظرو وزیر بودجه را تهیه کند و این بودجه که بنده آوردم با بودجه سابق اختلافی که داشت این اختلاف مربوط بنظر من بوده نه نظر رئیس معاسبات و البته يك رئیس معاسباتی مکلف است که با نظر وزیر اقدام کند اما اینکه فرمودند در کمیسیون بودجه بطور دیگر رأی داده شده بود بنده تصور میکنم که در کمیسیون بودجه غیر از رأی که داده شده است ترتیب بودجه داده نشده باشد و مطابق رأی اکثریت کمیسیون بودجه این بودجه تصویب و بمجلس آمده

مخبر معتمد کمیسیون هم اینجا تشریف دارند شاید من باب دفاع از کمیسیون چیزی نفرمایند بنده عرض میکنم خود کمیسیون در بودجه وزارت معارف کمال دقت را کرده و حتی المقدور و آندری که توانسته است در بودجه اقتصاد را منظور داشته و چیزی در آنجا زیاد نکرده است و با آنکه چند نفر اجزاء و منشی و غیره خواسته بودند اضافه شود کمیسیون قبول نکرد ما هم مخالفتی نکردیم و آنها را کسر کردیم و اینصورت که اینجا منظور شده است اقل ما بقمی است که بجهت معاسبات معارف و اوقاف مرکز و ولایات منظور شده است علاوه بر این همانطور که آقای زنجانی فرمودند در اوقات سال گذشته است و انشاء الله بودجه سال نو که برای تصویب می آید هر نظری آقایان اظهار بفرمایند اطاعت خواهد شد

مخبر - چون آقای وزیر معارف شهادت از بنده خواسته اند برای اینکه این بودجه تاخیر نشود يك تذکره میدهم .

آقای حاج شیخ اسدالله نقیدی که فرمودند آن قسمتی را که من شنیدم تصور میکنم بیشتر راجع بكم و بیش مبلغ بود بجهت اینکه مدتی که کمیسیون بودجه با اداره معاسبات این وزارت خانه سرو کار داشته آن اندازه که انتظار داشت از این اداره بالاخصاص کار مرتب نمیدید و بنده خودم هم نمیتوانم این را تکذیب

کنم ولی در هر صورت بودجه مال سال گذشته است و برای سال آینده ما نداریم که اصلاً دائره معاسباتی را در ادارات باقی نماند زیرا مطابق ترتیبی که رئیس کل مالیه داده است پرداخت وجوه مستقیماً با مأمورین خزانه خواهد بود باین ملاحظه تصور میکنم این ماده را هم مثل سایر مواد باید رأی داد .

رئیس - رأی میکنیم بماده پنجم آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد ماده ششم (بمضمون ذیل قرائت شد)

۶ - اداره معارف : تصویب کمیسیون سیزده هزار و پانصد تومان

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - راجع بمنشی و ثبات و ضبط در این بودجه اختلافاتی بنظر بنده میرسد

ضباط رادر يك ماده مینویسد چهل و پنج تومان و منشی را سی و پنج تومان در صورتی که نسبت باین ماده واده قبل در نظر دارم در کمیسیون بودجه ترتیبی در نظر گرفته و رأی داده شد منشی همیشه ده تومان یا نوزده تومان اضافه داشت و ثبات و ضبط هم سی و پنج تومان و حتماً باید تفاوت بین منشی و ثبات و ضبط باشد

حالا می بینم در اینجا ضبط راجع و پنج تومان نوشته و منشی درجه سوم را سی و پنج تومان خواستم توضیح بدهند که اینجا اشتباه شده است یا مطابق رأی است که کمیسیون داده .

وزیر معارف - در اصل این بودجه همانطوری که برای سایر ادارات معین شده حقوق منشی اول شصت تومان و منشی دوم چهل و پنج تومان معین شده ضبط بمناسبت اینکه باید شخص بصیری باشد و در اینجا برای ضبط يك رئیس ضبط و يك نفر ضبط بیشتر معین نکردیم آن ضبط بمناسبت اینکه کارش فوق العاده بود و علتش هم این است که هم بساید بنویسد و هم ضبط کند و هم باید صورت آن را در دوسه وارد نماید .

باین مناسبت رتبه منشی دوم باو داده شده و حقوقش هم همان حقوق منشی دوم است .

رئیس - رأی میکنیم بماده ششم آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد .

ماده هفتم .

(بمضمون ذیل قرائت شد)

ماده ۷ - اداره اوقاف :

مقرری ماهیانه چهار صد و سی و پنج تومان

مقرری سالیانه پنجهزار و دوست و بیست تومان
رئیس - مخالفی نیست ؟
(اظهاری نشد)
رأی میگیریم بماده هفتم
آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد
ماده هشتم
(بعضیون ذیل قرائت شد)
دائرة تحقیق سالیانه هزار و پانصد و چهل تومان
رئیس - آقای حاج میرزا مرتضی (اجازه)

حاج میرزا مرتضی - بنده عرضم راجع بفرمایش آقای وزیر است که در جواب بنده راجع بحقوق فوق العاده فرمودند بنده عرض کردم با کمی وزیادی حقوق مخالف نیستم مخالفتم در اینجا است که بنام فوق العاده نباید بکسی چیزی داد و نمی فهمم برای چه این فوق العاده داده میشود ؟

برای مقام است . برای شخص است ممکن است هر وزیری که بیاید يك شخص را بیاورد و يك فوق العاده هم برای او علاوه بر حقوقش معین کند و این جوابی را که آقای وزیر به بنده داده اند مرا قانع نکرد این است که با فوق العاده مخالفم و عقیده دارم هر چه که باسم فوق العاده است حذف شود و اگر هم چیزی میخواهند بکسی بدهند بنام حقوق باشد که هر کس روی آن صندلی می نشیند آن حقوق باو داده شود .

رئیس - آقای داور (اجازه)

آقای میرزا علی اکبر خان داور
کمان میکنم جواب این مسئله در اول جلسه داده شد همانطوری که آقای وزیر گفتند يك مبلغ پنجاه و پنج هزار تومان اعتبار داده شد و بعد در موقع عمل ثابت و معقق شد که اشخاص لایق و قابل حاضر نیستند باین میزان حقوق بمانند و وزارتخانه چون دید يك اشخاصی میخواهند از اداره بروند این بود که يك اضافاتی برای آن ها پیشنهاد شد و کمیسیون هم در نظر گرفت که آن اضافات بهمان قسمی که معین شده بنام فوق العاده داده شود و بنده تصدیق میکنم این بودجه بهمان ترتیبی که نوشته شده رأی داده شود که زود تر ختم و تمام شود و انشاء الله هر نظری دارید در بودجه سنه آتی به فرمایند

وزیر معارف - بنده هم برای رفع ایراد ایشان وهم برای رفع محذور باز تکرار میکنم که وزارت معارف هیچ پیشنهادی برای فوق العاده نکرده است و همانطور که به عرض رسید حقوق را پیشنهاد

کرده و در آنجا هم که سلامتی آقایان تصویب میکنند حقوق است و وزارت معارف این حقوق سنواتی را که اینجا نوشته شده است اشل خودش میداند و مطابق يك دوازدهم آن همه ماه برای اجزاء خودش خواهد خواست

رئیس - رأی میگیریم بماده هشتم
آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند
(اغلب قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد
ماده نهم
(بعضیون ذیل قرائت شد)

۹ - دفتر شورای عالی معارف سالیانه سه هزار و یکصد و بیست تومان
ماهیانه دوست و شصت تومان
رئیس - آقای سید فاضل (اجازه)

آقای سید فاضل - بنده سوء تفاهمی را که آقای وزیر فرمودند باید توضیح بدهم و خواستم عرض کنم که شخصاً بنده یکی از اشخاصی هستم که خودم در مقام اجرای قانون دقیق تر از همه کس هستم و عقیده دارم که باید قانون طابق النعل بالنعل اجرا شود از وزیر معارف سؤال میکنم معارف در صورتی که حقوق دفتردار معارف و دفتردار اوقاف را شصت تومان معین کرده اند دلیل اینکه حقوق دفتردار شورای معارف را صد و بیست تومان معین کرده اند چیست ؟

حقیقه اگر این این کارش دفتر داری است اینها هم کارشان دفترداری است و در قانونی هم که برای شورای عالی معارف گذشت حدی برای حقوق معین نکرده است پس چرا باید دفتردار اوقاف نصف حقوق دفتردار شورای عالی معارف ردا داشته باشد ؟

وزیر معارف - اینکه در اینجا نوشته شده است دفتر شورای عالی معارف . دفتر شورای عالی معارف مطابق قانونیکه از مجلس گذشته است يك رئیس و يك منشی اول و يك منشی دوم دارد و حقوق آنها هم مطابق اشلیکه معین شده متفاوت است حقوق منشی اول شصت تومان و حقوق منشی دوم چهل و پنج تومان و حقوق منشی سوم سی و پنج تومان است

مخبر - برای اینکه سوء تفاهم نشود عرض میکنم دفتر شورای عالی معارف غیر از دفتر معارف و اوقات است و قتیکه قانون شورای عالی معارف گذشت در بودجه بنام دفتر شورای عالی معارف خواستند يك اداره برای تحریرات اداره شورای عالی معارف قائل شوند و اینکه نوشته شده است دفتر شورای عالی معارف مقصود همان دارالانشاء شورای عالی معارف است و این غیر از دفتر داراست که برای يك اداره دفتر دار معین شده باشد و دفتر شورای عالی معارف خودش يك موسسه است و رئیس دفتر شورای عالی

معارف رئیس آنرا دارالانشاء است و دو نفر منشی و يك نفر ثابت دارد که حقوق آنها هم مطابق قانون نوشته شده است ولی در قانون شورای عالی معارف باسم دارالانشاء نوشته شده است

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)
حاج شیخ اسدالله - اینجا در هر ماده که میرسد آقای وزیر معارف میفرمایند اینجا تشکیل شده و حقوق هم داده شده است و باز هم باید داده شود و من عیدانم از اول سال تا بحال مطابق کدام حق وزارت معارف توانسته است بودجه را که مجلس تصویب نکرده بدهد و بکدام حق يك تشکیلاتی را داده بدهم حقوق داده است ؟ این اصلاً باید از نظر محو کنند و بعد از آنکه مجلس بودجه را تصویب کرد اجراء کنند و اینکه میفرمایند بودجه یکساله است شورای عالی بیش از دو ماه نیست که تشکیل شده

تدین - از قوس تشکیل شده
حاج شیخ اسدالله - پس خوب است در ملاحظات تصریح کنند از قوس و از جمع کل هم برگردانند

وزیر معارف - این نکته را که آقای حاج شیخ اسدالله اظهار میکنند باید متوجه باشند که وزراء همانطوریکه بودجه را می آورند مسئول صحت آنها هستند و البته نیاستی این تصور بشود که خدای نخواسته ما خواسته ایم که از اول سال این وجه را بگیریم و ندهیم البته از روزیکه اعضا آمدند بآنها حقوق داده خواهد شد . اما اینکه فرمودید بدون اجازه مجلس وزارت معارف مؤسسه تشکیل میدهد اینطور نیست برای اینکه بعد از آنکه قانون شورای عالی معارف از مجلس گذشت وزیر معارف مکلف بود که آن قانون را اجرا کند و چون يك قانون مهمی بود نمیتوانست اجرای آنرا موکول کند تا اینکه بودجه وزارت معارف تصویب شود حتی در این مجلس هم مکرراً من سؤال کردند که چرا شورای عالی معارف را تشکیل نمیدهند پس وقتی که شورای عالی معارف تشکیل شد باید حقوق آنها داده شود و حتی آقای تدین هم آنجا تشریف دارند میدانند که دارالانشاء را چند روز دیگر تشکیل دادیم و کارهای نویسنده گرا خودمان تهیه میکردیم و صورت حقوق اعضا هم از همان وقت بوزارت مالیه داده شده

نصرت الدوله مخبر کمیسیون - برای رفع اشکال ممکن است در ماده بجای دفتر شورای عالی معارف بنویسیم دارالانشاء و برای اینکه در اقلام و جمع بندی هم تفاوتی نکند در ملاحظات مینویسیم از روز تأسیس و هیچ محل تردید نیست و وزارت مالیه هم از همان روز تأسیس خواهد پرداخت و اگر ترتیب آن مخالف بانظامنامه نباشد تصور میکنم اینطور بهتر باشد

رئیس - اشکالی ندارد باین دو فقره اصلاح رأی میگیریم بکمی تبدیلی دفتر بدار

الانشاء و دیگر اینکه در ملاحظات نوشته شود از روز تشکیل محسوب و پرداخت می شود

آقای میرزا شهاب الدین - بنده سؤالی دارم . میخواهم بدانم سابقه مبلغی باید برای بدهیم و چند ماه است

وزیر امور خارجه - بنده بامید اینکه عرایضی بکنم که شاید بعد مذاکرات کمتر شود عرض میکنم در اینجا دو مسئله است يك مسئله اینست که آقایان میفرمایند چرا حالا میآئید و میگوئید این مخارج شده و باید رأی بدهند البته در این مسئله آقایان تصدیق دارند که این بجهت اینست که مملکت ما در يك حال فوق العاده ایست که بودجه سالیانه سابقاً نداشته اگر اتمام بفرمایند شاید از امروز ببعد بودجه مرتبی همانطور که در قانون اساسی پیش بینی شده است داشته باشد یعنی اگر بودجه سال آینده را قبل از رسیدن سال نو تصویب بفرمایند دیگر دولت هیچ وجه نمیتواند از آن سر بیچی کند و از آن حدود تجاوز نماید علاوه بر این ممکن است يك مخارج دیگری هم بموجب حوائج مملکت یا قوانینی که از مجلس میگذرد پیش بیاید که در بودجه پیش بینی نشده باشد مثل همین

قانون شورای دولتی که دولت مجبور بوده است اجرا کند حالا این ایرادی را که می فرمایند چرا دولت يك مخارجی کرده است که قبلاً پیش بینی نشده و مجلس شورای ملی تصویب نکرده فرق نمیکند حالا هم که می آوریم اینجا اگر تصویب کردید آن مخارج قانونی نبوده و اگر تصویب نکردید آن مخارج قانونی نمیشود و بعد از آن دولت باید يك فکری برای آن بکند که این مخارجیکه شده یا تعهد پرداخت آنرا نموده تکلیفش چیست وجه باید بشود . و اما آن مطلب دیگری را که آقایان مودند عرض میکنم کلیتاً بودجه يك اعتباری است که بدولت داده می شود و اختصاص بوزارت معارف یا دارالانشاء شورای عالی معارف ندارد و از برای سایر وزارتخانه ها هم حکم اعتبار را دارد و هر چه از آن لازم بشود پرداخت میشود مثلاً فرض بفرمائید يك اداره را که شما برای آن مبلغی تصویب میکنید ممکن است که خدای نخواسته يك نفر از اعضاء آن مرحوم بشود و در روز هم جانشین برای او معین نشود آن در روزا البته دولت خرج نمیکند و در صندوق میماند پس کلیتاً چه نسبت بآینده و چه نسبت بگذشته هر اعتباری را مجلس تصویب بفرمایند مالیه با حق تفتیش که در امر بودجه و خرج دارد خواهد پرداخت و آنچه که خرج نشده نخواهد پرداخت پس چیزی اسباب نگرانی آقایان نخواهد بود علاوه آن روزی هم که این بودجه بمجلس تقدیم شده است در روز بیشتر با آخر سال باقی نمانده بوده و در اینجا راجع بدارالانشاء شورای دولتی مدت سالها حساب نموده فقط يك اعتباری پیشنهاد شده که هر چه جا دارد در آنجا

خرج میشود و هر چه جا ندارد خرج نمیشود مخبر - برای اینکه سوء تفاهمی نشود يك اصلاحی لازم دارد بنده هم تصدیق دارم که بودجه که از مجلس میگذرد يك بودجه اعتباری است و اگر يك وقت موقع خرج پیدا نکرد البته داده نخواهد شد ولی يك بودجه که بجزء و باصورت اقلام از مجلس میگذرد نمیتوان او را اعتبار گفت

رئیس - رأی میگیریم بماده نهم آقایانی که ماده نهم را تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد . ماده دهم قرائت میشود .

(شرح ذیل قرائت شد)
۱۰ - مستخدمین ماهیانه چهارصد و شصت و شش تومان - سالیانه پنجهزار و پانصد و نود و دو تومان

رئیس - مخالفی ندارد ؟ (اظهاری نشد)
رأی میگیریم آقایانی که ماده دهم را تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد . هیجده ماده دیگر است که میماند برای فردا دستور فردا اولاً راپورت کمیسیون بودجه راجع ببودجه سلطنتی

دوم مذاکرات در بودجه معارف آقای آقامیرزا سید حسن کاشانی (اجازه)

آقای میرزا سید حسن - دو فقره پیشنهاد از طرف دولت بکمیسیون بودجه رسیده و کمیسیون هم تصویب نموده است یکی راجع بمیرزا سید مرتضی خان کاظمی و یکی دیگر هم راجع بیک نفر دیگر که در برلن مشغول تحصیل هستند . چون بودجه معارف در شرف گذشتن از مجلس است و آنها هم راجع بمعارف است لهذا تقاضا میکنم جزء دستور شود .

مخبر - راپورت این لایحه تقدیم شده است اگر مجلس صلاح میدانند جزء دستور شود مانعی ندارد

رئیس - این هم در مرتبه سوم خواهد بود .

رئیس الوزرا - تقاضا میکنم مقرر شود کمیسیون نطق تشکیل شده که دولت هم حاضر شود و تبادل نظر بعمل آید چون موضوع خیلی مهم است

رئیس - تذکر داده میشود که حاضر شوند .

آقای ارباب کیخسرو (اجازه)

ارباب کیخسرو - بنده از قراری که میشنوم چندی است پیشنهاد راجع به ارومیه حاضر شده است نمیدانم علت اینکه از طرف وزارت مالیه بمجلس تقدیم نمیشود چیست ؟ چون ارومیه ها مدتی است معطل و پریشان اند خوب است آقای وزیر مالیه قدری

هزینه فرمایند که زود تر راپورت آن بمجلس آمده و تکلیف آنها معلوم شود
وزیر مالیه - يك قسمت از پیشنهاد راجع باعانه اهالی ارومیه حاضر و قسمت دیگر هم که راجع باعانه ایست که باید بار و موهائی که در اینجا هستند داده شود عنقریب تهیه و تقدیم مجلس خواهد شد

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه)
ارباب کیخسرو - بنده راجع باعانه که بار و موهائی که در تهران هستند و داده میشود نظری نداشتم مقصودم اعانه بود که باید بار و موهیه فرستاده شود .

(مجلس ده دقیقه بعد از ظهر ختم شد)
رئیس مجلس مؤتمن الملک
جلسه ۲۴۲

صورت مشروح مجلس
یوم شنبه برج حوت
۱۳۰۱ مطابق بیست و سوم
رجب ۱۳۴۱

مجلس دو ساعت قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید
صورت مجلس یوم شنبه نوزدهم حوت را آقای امیر ناصر قرائت نمودند .

رئیس - گویا ایرادی نباشد ؟ راپورت کمیسیون بودجه راجع ببودجه دربار سلطنتی مطرح است .

(شرح ذیل قرائت شد)
کمیسیون بودجه لایحه ۱۳۷۶۶ دولت راجع بیرقراری ماهی ده هزار تومان کسر بودجه دربار سلطنت تحت شور و مطالعه قرار داده ماده واحده ذیل را برای تصویب بمجلس شورای ملی پیشنهاد مینماید .

ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است که از اول حمل هذمه السنه ایتیل ۱۳۰۱ ماهی ده هزار تومان کسر بودجه دربار سلطنت را تأدیه و پرداخت نماید

فیروز
رئیس - مخالفی نیست ؟ (گفته شد خیر)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده يك سؤالی داشتم .
رئیس - بفرمائید

حاج میرزا عبدالوهاب - میخواستم بدانم این قبیل لوابیجیکه تصویب میشود معلمان در کجا است ؟ چون يك بودجه خرج چهار دیواری برای مملکت معین شد و این قبیل لوابیج اضافی که متصل پیشنهاد میشود مجلس معلوم نیست خوب است آقای مخبر یا وزیر مالیه توضیح این مطلب را بدهند .

وزیر مالیه - تا کنون معمول نبوده است که وزارت مالیه در موقع تقاضای يك اعتباری مجلس را نشان بدهد البته پس از تصویب مجلس شورای ملی محل آن هم معین